

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ

Štábní kapitán Vladimír Kretschmer:

Indická armáda.

V Indii vzrůstají v poslední době vážné nepokoje. Nejdůležitější tato anglická kolonie chce si vynutit osamostatnění od Angličanů a místy došlo již k velmi vážným krvavým srážkám, ačkoli duševní vůdce odboje Gandhi propaguje jen pasivní odpor.

Bude jistě na místě, všimneme-li si blíže indické armády.

Indická armáda je v zásadě samosprávnou složkou britských branných sil. Veškeré vojsko podléhá místokráli, řízeno je ústřední institucí podobnou, jako je britské ministerstvo války, ovšem v menším měřítku (Military Secretary). Vrchní velitelství indické armády je v letním sídle místokrále, Simle. Vrchní velitel je jmenován ústřední britskou vládou, je členem výkonné rady místokrále.

Indická armáda je útvar smíšený. Tvoří ji oddíly pěchoty britské a indické, spojené ve vyšší jednotky. Indické oddíly pěchoty, jakož i oddíly jednotlivých ostatních zbraní a služeb, pokud jsou jednotné nebo zachovávají indický charakter, jsou prostoupeny britským živlem tak, aby byly vojensky spolehlivé.

Skládá se: 1. z armády podřízené přímo vrchnímu veliteli a

2. z vojenských oddílů jednotlivých domorodých států a státek (je jich na 700); tyto jsou doplňovány jen domorodci. Nad oddíly vykonávají Angličané dozor svými důstojníky jako inspektory, kteří jsou poradci domorodých vládců a podléhají generálnímu inspektoru armády u indického místokrále. Je to anglický útulek domácím samovládcům.

Branná soustava je v Indii v podstatě táž jako v Anglii.

Pravidelná armáda se doplňuje dobrovolníky, kteří po vykonání činné služby tvoří po jistou dobu zálohu pravidelné armády (5 plus 10 let v záloze). Do r. 1923 najímali se dobrovolníci jak pro činnou službu, tak, zvláště, pro zálohu. V záloze, jež se dělí na 2 kategorie, koná její příslušník výcvik 1 měsíc každý rok anebo každý druhý rok. U jezdeckta, dělostřelectva, sapérů a minérů, u spojovacího vojska a u střelců Gurkha činí pres. služba 4 léta bez závazku pro zálohu.

Teritoriální armáda je v Indii tvořena od r. 1923 podle vzoru Velké Británie. Jejím zárodkem byla t. zv. Obranná síla indická, postavená za světové

¹³⁾ Obdobnou školu máme vytvořenu v letectví loni zavedeným jednoročním leteckým kursem, který však nemá voj. taktických přednášek.

války. Teritoriální armáda vznikla na britských ostrovech v době napoleonských válek. Pravidelná armáda a její záloha tvoří pro Anglii armádu expediční, teritoriální armáda tvoří domobranu. Ta je vybudována rovněž systémem dobrovolnickým. V Anglii má ter. armáda všechny druhy zbraní. Nováčkové konají v prvním roce krátký výcvik 40denní, v dalších letech co rok cvičí asi 10 dní.

V Indii činí závazek u teritoriální armády 6 let, první výcvik je 56denní, v dalších letech 28denní. Přijímají se do ní toliko Indové.

Teritoriálních praporů bylo v r. 1924 celkem 27.

Pomocné síly tvoří Evropané, usazení v Indii. Dělí se na aktivní třídu (do 31 let), 1. a 2. třídu zálohy (31—40 a 40—45 let).

K speciálním úkolům vojenským jsou přijímány místní síly, tvořící oddíly milice (k ochraně hranic a j.); velí jim britští důstojníci.

Některé provincie mají vojenskou policii.

Ve službě v Indii se jednotky britské pravidelné armády (kromě gardy) střídají.

Takticky se dělí armáda indická na t. zv. jednotky krycí a na polní armádu, část sil je určena k udržování pořádku v zemi.

Vyšší jednotky pěchoty a jezdeckva jsou zásadně smíšené.

Pěší brigádu tvoří obyčejně prapor britské pěchoty, 3 až 4 prapory indické pěchoty, spojovací oddíl, dělostřelectvo horské nebo polní; řada brigád má kromě toho oddíl jezdeckva, oddíl sapérů a minérů, četú obrněných aut, některé eskadřilu letectva, povětšinou oddíly dopravní a služby. Pěších pluků v našem smyslu není.

Jezdecké brigády mají složení rovněž proměnné. Tvoří je: britské jezdeckto, indické jezdeckto (asi naše 2 pluky dohromady), jezdecké baterie 1 až 6 oddíl spojovací a j.

Celkem je v Indii 22 pěších brigád a 5 jezdeckých brigád.

Sloučením brigád mohou se tvořit divise, jež nemají jednotného vzoru. Za nejnormálnější lze počítati divisi vzniklou sloučením 3 brigád pěchoty. Celkem jsou v Indii nyní 4 pěší divise.

Kromě sil tvořících tyto vyšší jednotky ($\frac{1}{2}$ indické armády je mezi Indem a severozápadními hranicemi), podřizují se rozptýlené menší posádky, které jsou určeny k udržování pořádku v zemi a mají různé složení (na př. prapor pěchoty, k tomu oddíl spojovací, nebo prapor pěchoty a oddíl jezdeckva, neb prapor pěchoty a dělostřelectvo polní nebo pevnostní a p.), jednomu veliteli a tvoří pak t. zv. brigádní obvody. Těch je v Indii 9.

Specifickou zvláštností indické armády jsou zvláštní pomocné oddíly civilní, jež jsou přiřčeněny ke všem zbraním i službám jako „doprovazeči“ (followers). Jednotky vojska se pohybují často velmi daleko od svých základů, musí mít proto s sebou řemeslníky, prádelny, holírny, zásoby pitné vody a j. Followersi nosí voj. stejnokroj a jsou ozbrojeni, aby se mohli bránit. Platem a dovolenými jsou postaveni na roveň řadovému vojsku. Jsou to výhradně Indové.

Dále budeme se podrobněji obíratí jen nejdůležitější složkou indické armády, armádou pravidelnou.

Tu tvoří zbraně a administrativní služby. Zbraně jsou: pěchota a pionýři, jezdeckto, dělostřelectvo, sapéři a minéři, spojovací vojsko a sbor tanků.

Pěchotu tvoří britská pěchota a indická pěchota.

Britské pěchoty je v Indii 45 praporů; indických vojáků je u nich používáno jen jako vodičů soumarů, občanských domorodců se používá k pomocným službám (krejčí, kuchaři a j.). Mírový početní stav praporu britské pěchoty v Indii je 28 důstojníků, 1012 poddůstojníků a vojáků, 45 indických vojáků a 73 pomocníků (followers); válečná síla praporu je asi 850 mužů (rozdíl mezi mírovým a válečným počtem vytvoří zálohu, než dojdou event. doplňky z Anglie).

Britský prapor pěchoty je základní taktickou jednotkou pěchoty. Velitelem je podplukovník, jenž má 1 štábního důstojníka jako zástupce a 1 pobočníka.

K štábu patří kromě toho lékař, ubytovatel (zásobovací poddůstojník) a asi 80 mužů pro různé pomocné služby, z toho 1 poddůstojník a 8 mužů zdravotnické služby a 16 nosičů raněných.

Prapor se dělí ve 2 půlprapory po 2 rotách (A až D). Velitelem pěší roty je major anebo starší kapitán. Pěší rota má 4 čety po 4 družstvech, asi 220 mužů. Velitel praporu disponuje nadto 1 četou kulometů (4 Lewis).

Pluků v našem smyslu, jak už bylo řečeno, není.

Indické pěchoty je 80 normálních a 20 výcvikových praporů (náhradních). Kromě toho mimo Indii koná službu 7 normálních indických praporů (Honkong, Mezopotamie, Aden, Perský záliv a Malajské státy) a 1 prapor t. zv. Kokosových hranicářských střelců (v Číně).

K indické pěchotě patří také 9 t. zv. pionýrských praporů normálních a 3 výcvikové (náhradní) a 20 praporů střelců Gurkha (ve státě Nepal) a 4 depôt nováčků Gurkha. Celkem je tedy 140 praporů indické pěchoty a pionýrů.

Mírový početní stav normálního praporu indické pěchoty je asi 830 mužů, výcvikového 650 mužů, válečný počet polního praporu asi 760 mužů.

U indických praporů je asi po 15 britských a 20 domorodých důstojnicích; prapor tvoří štáb a 4 rot (jako u britské pěchoty).

Plukovních svazů v našem smyslu opět není. Název „pluk“ znamená, že se prapory zahrnuté tímto názvem (obvykle s přídomkem kraje) doplňují z jistého okruhu. Tyto „pluky“ zahrnují 1 až 6 praporů a je jich v Indii 20, střelců Gurkha 10 pluků, sloučených v 5 skupin po 4 praporech.

Jezdecký. Je 8 pluků britského a 21 pluků indického jezdeckva.

Jezdecký pluk obou druhů má štáb, 3 eskadrony a 1 čet (2) kulometů. Eskadrona (4 čety, z nich 1 kulometná) má asi 150 jezdců.

Poměr počtu důstojníků Britů a domorodých u indických pluků jezdeckva je podobný jako u pěchoty.

Jezdecké pluky jsou po 3 sloučeny v 7 skupin (grup).

Dělostřelectvo lze celé považovati za anglické; slouží u něho i domácí důstojníci, ale v poměrně malém počtu (1 na baterii). Jen u horského dělostřelectva je téměř veškeré mužstvo domorodé (přímá obsluha děl Britové), důstojníky tolik jako Angličanů (4 na baterii).

V Indii je 44 baterií polního dělostřelectva (sloučených v 11 brigád), 25 baterií (6 brigád + 2 baterie) horského dělostřelectva, 9 baterií hrubého dělostřelectva (2 brigády a 1 baterie), 5 baterií (2 brigády) jezdeckého dělostřelectva a 3 rot pevnostního dělostřelectva.

Ženíjní vojsko tvoří t. zv. sapéři a minéři. Název není plně vystihující, poněvadž k nim patří také jednotky železniční, mostní a j. Jsou 4 sbory žen. vojska, jež mají 4 divisi štábní rot sapérů a minérů, 18 polních rot, 5 polních čet (pro jezdecký), 5 rot pro armády (z toho 2 železniční rot), 1 mostní soupravu a 3 tiskací sekce (hotovení map a j.). Důstojníky jsou Britové, mužstvo je převahou domorodé.

Uspořovací jednotky je asi 60% domorodců; jsou 2 rot telegrafní, 2 rot radiotelegrafní, 7 divisi spoj. oddílů, 5 spoj. čet jezdeckých a rota „L“ u vrchního velitelství (toliko Britové).

U indického ministerstva pošt a telegrafů působí mnoho vojenských telegrafistů a radiotelegrafistů.

Sbor tanků je složen jen z britských jednotek a tvoří jej 6 rot obrněných vozů. V Indii se konají pokusy s nejmodernějšími obrněnými vozidly.

Zbrojní, zásobovací, zdravotnickou, zvěrolékařskou, výchovnou a duchovní službu vykonávají sbory smíšené, britské i domorodé.

Dopravu zásob a vojsk obstarává Královský armádní zásobovací sbor o 28 automobilních rotách (britský) a Indický armádní zásobovací sbor o 20 rotách, jenž provádí také dopravu zvířaty, a to potahy i na zvířatech (soumarech a velbloudech).

Letectvo. Velitel indického letectva je podřízen přímo místokráli (ne vrchnímu veliteli). Jednotlivé jednotky se podřizují podle potřeby jednotkám pozemní armády. Veliteli letectva podléhá vojenské i civilní letectvo.

Válečné námořnictvo indické je podřízeno vrchnímu veliteli. Slouží jen k transportu jednotek a ke konání policejní pobřežní služby.

Indie má svůj vlastní rozpočet; výdaje na armádu činí přes 30% rozpočtových výdajů.

Armáda se uplatňuje velmi účinně při stavbách silnic, mostů, přehrad, elektráren a j.

V oboru zásobování je indická armáda úplně soběstačná; má své vlastní farmy. Z výstroje a výzbroje vyrábí se všechno v Indii kromě nejtěžších děl, automobilů, obrněných vozů a motorů. Výzbroj je moderní jako u jednotek ve Velké Británii.

Počet všeho vojska v Indii lze přibližně vymeziti takto:

1. Pravidelná armáda:

a) U zbraní asi 70.000 Britů, 145.000 Indů a 20.000 „followerů“, celkem asi 235.000 mužů.

b) U letectva asi 1.900 Britů, několik Indů, asi 90 civilistů a 1.200 „followerů“, celkem asi 3.200 mužů.

c) U štábů a služeb 7.200 Britů, 25.900 Indů, 10.000 civilistů a 30.000 „followerů“, celkem asi 73.000 mužů.

Dohromady všeho asi 311.000 mužů.

2. Záloha (indická) činila v r. 1923 jen 9.000 mužů. Předpokládáno je dosahnouti asi 160.000 mužů.

3. Teritoriální indická armáda měla v r. 1923 jen 14.000 mužů (Indové).

4. Pomocné síly lze počítati na 35.000 mužů.

5. Domorodé státy mají dohromady asi 25.000 mužů.

6. Milice a voj. policie nemají většího významu.

Důstojníci Britové slouží v Indii buď jako důstojníci britských pravidelných oddílů, tedy dočasně, nebo jako důstojníci indické pravidelné armády, trvale. Před přijetím k indické pěchotě vykoná kandidát zkušební službu 1 rok u britské armády v Indii.

Indové procházejí před přijetím do důst. sboru vojenskými školami v Anglii; před tím musí však absolvovati zvláštní kursy v Indii.

Pro Indii byla zřízena samostatná válečná škola v Quettě. Výchova a výcvik armády jsou analogické jako ve Velké Británii; je velmi mnoho speciálních voj. škol a kursů.

*

Angličané zdolali již jednou (1857) vážné povstání v Indii. Jejich chladnokrevnost při nynějších nepokojích je sympatická. Názory o oprávněnosti nadvlády nad obrovskou, lidnatou a bohatou Indií se mohou různiti, nelze však popřít, že anglická koloniální politika přivedla Indii na vysoký stupeň technického pokroku, že se snaží poskytnouti Indii širokou samosprávu a že mosaika indických národů a tříd, navzájem nepřátelských, jistě by sama nedovedla udržeti říši na dnešním stupni. Nové ohnisko nepořádků, nový chaos by nepřispěl k světové rovnováze a míru. Jde o zápas ras.

V. J. HAUNER:

Obtíže odzbrojovací konference.

Námořní odzbrojovací konference, zahájená v Londýně 21. ledna, byla 22. dubna slavnostně ukončena. Representanti anglický, americký, francouzský i italský pronesli závěrečné řeči a všichni vyslovili názor, že vzájemný poměr jejich národů úmluvami konference jen získal.

De facto tyto zdvořilostní fráze mají zakrýti nespokojenost nad tím, že alespoň mezi dvěma účastníky porady, Francií a Itálií, nebylo dosaženo prázdné dohody, a zdar konference, ostatně nikterak pronikavý, se týká jen schválené úmluvy mezi třemi námořními velmocemi: Británií, Spojenými státy severoamerickými a Japonskem.

Chtěje referovati o tom, co bylo skutečným předmětem jednání, rozdělím tedy látku na dvě části; odděleně pojednám o poměru jmenovaných tří velmocí a zvlášť vytкну rozpory mezi Francií a Itálií stran jejich vzájemné námořní síly.

Londýnská konference je přímým pokračováním snah o snížení námořního zbrojení, jež nebyly uskutečněny nezdařenou ženevskou konferencí r. 1927 a tato konference navazovala na washingtonskou z r. 1922, která byla dosud první úmluvou velkého slohu, jež stanovila poměr jmenovaných mocností, co se týká celkové síly jejich plovoucího materiálu, aspoň v lodích největších typů.

Washingtonská konference, jejíž platnost do r. 1932 byla nyní z části přestížena ujednáním v Londýně, odhlasovala v podstatě toto: Byl stanoven poměrný počet bitevních lodí a nosičů letounů (lodí letounových) mezi pěti velmocmi Anglií, Spojenými státy, Japonskem, Francií a Itálií takto:

Bitevní lodí 5 : 5 : 3 : 175 : 175

Letounové lodí 7 : 7 : 4 : 3 : 3

Z toho je patrné, že mezi Anglií a Amerikou byla stanovena parita; rovněž mezi Itálií a Francií; Japonsko se octlo ve středu mezi oběma skupinami.

Ve skutečnosti byl dosavadní materiál zredukován; Amerika, jež za války a brzy po ní předhlonila Anglii, vzdala se některých svých lodí, totéž učinila Francie, která byla silnější než Itálie. Tak se jeví skutečný poměr v tunách, stanovený washingtonskou úmluvou, takto:

525.000 : 525.000 : 315.000 : 175.000 : 175.000.

Při tom stáří bitevní lodí určeno maximálně na 20 let; t. j. loď takto starou možno obnoviti tím, že bude již dohotovena nová loď, která nastoupí na její místo; stará pak bude odzbrojena, vyřaděna a prodána. Maximální velikost lodí stanovena na 35.000 t, maximální ráže děl 40,6 cm (16 angl. palců).

U lodí letounových vypadají čísla v tunách takto:

135.000 : 135.000 : 81.000 : 60.000 : 60.000.

Maximální dovolené déplacement lodí je 27.000 t, ráže děl 20,3 cm, stáří rovněž 20 let.

U lodí jiných kategorií, tedy křižáků, torpedovek a ponorek, neurčen poměrný počet ani stáří, aniž hranice celkové tonáže; maximální déplacement u velkého křižáku stanoveno na 10.000 t a jeho ráže na 20,3 cm (8 palců); menší lodí směly míti nanejvýš 15 cm. Stran ponorek a torpedovek se nestalo žádné ujednání, hlavně z odporu Francie, která si v těchto věcech chtěla ponechati volnou ruku.

Z tohoto stručně podaného výtěžku washingtonské konference vidíme, že se všechna další jednání mohla dít dvojím směrem: jednak stipulováním poměrných čísel a úhrnné tonáže též u křižáků a lodí menších typů, jednak další redukcí úhrnného déplacement lodí větších, což v jiné formulaci mohlo znamenat zastavení novostaveb, t. j. neobnovování lodí, jejichž stáří dospělo maxima; anebo naopak zvýšení maximálního stáří a tím nemožnost kvalitativně zlepšiti status quo.

Vskutku nezdařená ženevská konference z r. 1927 jednala o několika podobných návrzích. Amerika chtěla omeziti typ a počet křižáků, torpedového loďstva a ponorek, nikoli však snížití déplacement bitevních a letounových lodí. Při tom žádala, aby 20,3 cm děla byla připuštěna u všech křižáků, tedy i u menších než 10.000 t. Poměr celkové tonáže (mimo první 2 kategorie) chtěla zredukovati takto (šlo jen o Anglii, USA a Japonsko):

Křižáků 300.000 : 300.000 : 180.000.

Torpedoborců 250.000 : 250.000 : 150.000.

Ponorek 90.000 : 90.000 : 54.000.

Naproti tomu Anglie se přimlouvala za snížení tonáže bitevních lodí u všech států, jež podepsaly washingtonskou úmluvu, a pro zvýšení věku těchto lodí na 26 let, křižáků na 24 let, torpedoboreů na 20 let a ponorek na 15 let (dosud tyto poslední typy velmi rychle zastarávají). T. j. Anglie chtěla, aby bylo pozdrženo zadávání novostaveb, čímž by dosavadní její převaha v některých typech byla prodloužena. Vedle toho z důvodů budžetních žádala snížení displace ment bitevních lodí na 30.000 t a jejich nejtěžšího kalibru na 34,3 cm (13,5 palce). Mimo to chtěla rozšířit poměr 5:5,3:1,75:1,75 též na velké (10.000 t) křižáky a aspoň v principu se vyslovila pro odstranění ponorkové války vůbec.

Japonsko, jež se kvantitou zejména menších lodí nemůže měřit s Amerikou, svým eventuálním soupeřem, žádalo, aby mohlo aspoň kvalitou dohánět svého protivníka, snížení stáří pro všechny lodí povrchové do 3000 t na 16 let, pod 3000 t na 12 let; rovněž pro ponorky na 12 let; mimo to chtělo, aby se neomezovala celková tonaž na těchto lodí, pokud jejich rychlost nepřesahuje 20 uzlů a jejich výzbroj 4 děla 15,2 cm (mimo menší).

Z toho je patrné: Spojené státy chtěly svoji příznivou poměrnou tonáž ve velkých lodích rozšířit na všechny důležité lodní typy, tedy omezit tím stavbu anglických a japonských křižáků, v nichž tyto státy mají proti Americe předkok. Anglie si chtěla pojišťit dosavadní převahu, zejména v menších lodích, pozdržením novostaveb a Japonsko zachovat svůj předkok, zejména v křižácích, a získat možnost k budování drobných pobřežních křižáků, jako prvku obranného

Konference se ztroskotala předně na nemožnosti shodnouti se na poměru 5:5,3:1,75:1,75 také u křížáků a drobného loďstva, za druhé pak na tom, že Anglie kategoricky prohlásila odpor proti 20,3 cm dělu jako zbraní i menších křížáků.

Tento odpor lze pochopiti, ježto Anglie má veliké množství obchodních lodí, z nichž hned na počátku války může nadělati pomocných křižáků; lodí ty mají již v miru zařízení na montáž děl, ale jen do kalibru 15,2 cm; děl větší ráže by struktura lodí nesnesla. Tyto pomocné křižáky, z nichž některé mají 20.000 až 50.000 t, byly by rázem dány na milost a nemilost nepřátelským i drobným křižákům, majícím 20,3 cm děla, takže převaha Anglie, vyplývající z jejího ohromného obchodního loďstva, by tím byla paralysována.

Vidíme tedy, že po nezdaru ženevské konference zůstal v podstatě týž stav, který byl r. 1922 stanoven ve Washingtoně. Zatím jen některé lodi, tehdy teprva stavěné, byly dokončeny a vystavěny, také první exempláře nových velkých křižáků o 10.000 t se 20,3 cm děly. Zatím též jednotlivé státy prozkoumaly svoje námořní potřeby a zřezdovovaly svoje rozpočty. Spojené státy na př. chtěly původně vybudovati 21 křižáků o 10.000 tunách (stavební plán z února 1929), ale nyní zpozorovaly, že by to přišlo nesmírně drahé, ježto takový křižák je stojí 560 milionů Kč, kdežto Anglii jen 320 milionů; Anglie pak chce těchto lodí mít 50 a sama Francie stanovila svůj úhrn velkých křižáků na 21, z nichž arci jen 5 je dosud hotových. Co platí pro křižáky, platí ovšem též pro větší bitevní lodi, třeba jich nebude tolik co křižáků. Spojené státy mají podle washingtonské smlouvy 1931—1935 postaviti 8 náhradních bitevních lodí za ty, které budou v době té již zastaralé. Je pochopitelné, že se jim do toho nechce a že si tedy stejně jako Velká Británie dají říci se stavebními prázdninami, t. j. s prodloužením stáří bitevních lodí. Beztoho se mínění odborníků (ne však námořníků samých) stran taktické ceny bitevních lodí stále různí, francouzská „jeune école“, jež po válce ve Francii ovládla, nepřisuzuje jim valného významu stejně jako v letech osmdesátých minulého století, kdy začala. Rovněž Japonsko nebude z důvodů finančních od toho, zastavit na nějaký čas stavbu těchto nejdražších lodí, neboť i ono bylo v letech 1931—1939 dáti do stavby 9 lodí, jež by si vyžádaly sumy 789 milionů jenů (jen = 15 Kč).

Pokud jde o ponorky, které i Japonsko i Francie vytrvale hájí, jako lodi, sloužící především obraně proti silnějšímu protivníkovi, je poměr počátkem 1930 tento:

Spojené státy 122, Japonsko 64, Anglie 53, Francie 52, ovšem číslce samy nic nepovídají, neboť u ponorek více než u jiných lodí jde o stáří a válečnou cenu lodí; v té věci jsou nejmodernější a nejdokonalejší lodice anglické a francouzské. Ale i zde je vidět, vyloučíme-li Spojené státy, jež mají jen na papíře převahu, že vzájemný poměr velmocí je skoro stejný.

Z těchto několika úvah, které ovšem mají spíše jen naznačit než analyzovat otázky a důsledky k nim se pojící, vidíme, že mezi třemi největšími námořními velmocemi nebylo tak těžko dosáhnouti dohody, neboť všechny úpěly pod finančními obtížemi zejména novostaveb a tedy byly ochotny k vzájemným ústupkům, pokud by jim ulehčily finanční stránku stavebních plánů. Vláda Mac Donaldova při tom, jako podobné vlády častěji, obětovala zájem dělnictva zájmu širokých kruhů poplatníků, neboť, čehož nelze zapřítí omezením námořního zbrojení, bude mnoho dělníků zbaveno práce, což nepřispěje k řešení problému nezaměstnanosti, v Anglii dosud hrozivého.

Ale buď jak buď, konference jmenovaných tří velmocí byla šťastně ukončena a třetí část podepsané smlouvy, týkající se Británie, Unie a Japonska byla v podstatě takto formulována:

U bitevních lodí neučiněna žádná změna; zůstává poměr 5:5:3, též jejich kalibr a velikost jsou nezměněny; mez stáří lodí se však zvyšuje, takže do 1936 nebude třeba zadávat žádné novostaveb. Z toho je patrné, že velmocí samy taktickou váhu loďstva překládají na křižáky. Též u letounových lodí není změny proti ustanovením r. 1922.

Pokud jde o křižáky, stalo se po vůli Americe, jež žádala paritu s Anglií, ba dosáhla snad i o něco více. Úhrnná tonáž stanovena sice v poměru 1:1, přesněji 338.000 tun (Anglie):323.000 t (USA.), ale ve velkých křižácích o 10.000 tunách, t. j. lodích eminentně ofensivních, bude mít Amerika převahu: 18 lodí (180.000 t) proti anglickým 15 (146.000 t). Naproti tomu menších křižáků přiznáno více Anglii, pro ochranu jejich rozsáhlých kolonií a dominií, a to v poměru 192.000 t:143.000 t.

Japonsko bude mít úhrnem 208.850 t křižáků, a to stejnoměrně rozdělených mezi velké (11 se 108.400 t) a malé (100.450 t).

Rovněž u torpedoborců (destroyerů) přiznána oběma anglosaským státům parita: 150.000 t každému. Japonsko smí mít 105.000 t těchto lodic.

Naprostá parita všech tří velmocí stanovena u ponorek, jejichž déplacement nesmí překročiti 2000 t a ráže děl 13 cm, vyjma 3 lodice pro každou velmoc o 2800 t a ráže 15 cm; každá velmoc smí mít ponorek v úhrnném déplacement 52.700 t.

Jeví se tedy celková tonáž lodí vypsanych kategorií u tří námořních velmocí světových takto: Anglie 1.200.000 t, Spojené státy severoamerické 1.185.700 t, Japonsko 763.050 t.

Amerika dosáhla tedy parity s Anglií naprosto; Japonsko je k nim v poměru 12:75. Pro Anglii znamená tato nová smlouva, platící do r. 1936, 65 mil. £ úspor proti Washingtonu, ježto nemusí stavěti všech 5 bitevních lodí; pro Ameriku je ulehčením v tom smyslu, že Coolidgeův program (71 lodí za 2 miliardy \$), nebude musit být proveden.

* *

Stranou tohoto ujednání zůstávají obě mocnosti středomořské, Francie a Itálie. Řekl jsem již, že rozpory mezi oběma byly nepřeklenutelné, aspoň pro konferenci. Jako Amerika žádala paritu s Anglií, reklamuje též Itálie paritu s Francií; principiálně jí také na konferenci byla přiznána. Nicméně od principu k stanovení podrobností a ke skutečnému provedení uplyne asi ještě nějaká doba. Zatím na konferenci oba státy se nedohodly. Francie ukazuje na to, že její even-

tuální protivník nebude jen Itálie, nýbrž zcela jistě také Německo a reklamuje tedy pro sebe „two-power-standard“, t. j. loďstvo, jež by se vyrovnalo spojenému loďstvu obou eventálních protivníků. Itálie poukazuje na Španělsko a Jugoslávii, ale průkaznost tohoto „nebezpečí“, zejména na vodě, zatím není valná. Naproti tomu je zeměpisná poloha Itálie nepopíratelně horší než francouzská, a tím i strategická situace. Itálie je též mnohem víc závislá na zámořském obchodu při svém zásobování, nemá uhlí, nemá důležitých surovin. Může být mnohem účinněji blokována než Francie. To, čemu se dnes říká „válečný potenciál“, t. j. všeobecná schopnost národa nebo státu pro válku, je u Francie rozhodně větší než u Itálie. Proto se nedivíme, když její delegáti stále zdůrazňují tyto rozdíly a žádají za vyrovnání jich zesílenou možností obrany, již vidí v paritě s loďstvem francouzským všech kategorií. Tak, jak se dnes věci mají, je Francie velmi napřed. Má na př. 52 ponorek proti italským 25 a bude jich mítí příštího roku 81 proti italským 32, nezmění-li se vzájemný standard. Ovšem Itálie je finančně slabší; ráda by získala paritu ne tím, že by Francii ve zbrojení dohonila, nýbrž tím, že by Francie svoje zbrojení omezila. To by se arci shodovalo s účelem konference, ale Francie sotva bude chtít škrtnouti to, co už usilovnou prací po válce získala.

Mimo to má Francie, jak jsem již naznačil, zvláštní postavení též tím, že stále jedním okem musí hledět do Německa. V Německu právě vzniká nový typ lodí (Ersatz Preußen): velmi silného obrněného křižáku, nebo chceme-li, malé bitevní lodí o 12.000 t, s rychlostí 26 uzlů a 6—28 cm děly. Loď ta dobře obrněná, opatřená Dieselvými motory a zhotovená podle nejnovějších metod techniky (elektrické svařování kovů místo obvyklého nýtování a pod.) bude ničitelem všech velkých i malých křižáků s děly 15—20 cm. Francie se tedy proti Německu dosavadním omezením tonáže bitevních lodí na 175.000 t necítí dosti zajištěna, zejména, má-li tentýž souhlas být přiznán i Itálii, jak tomu de facto jest z usnesení ve Washingtonu. Naopak, Francie reklamuje aspoň 70.000 t svého bitevního loďstva k neutralisaci těchto nových německých „gens-d'armes“ námořního válečnictví; o to se pak zvětšuje standard loďstva v Středozemním moři, jenž má být roven italskému. Francie tedy usiluje o změnu poměrných čísel s Itálií, i v bitevních lodích, jak byly stanoveny ve Washingtonu (1:75:1:75), a jestliže to není možno (Francie v memorandu podaném londýnské konferenci 13. II. se s tím už také smířila), žádá aspoň v ostatních kategoriích poměr 3:2. Francii při celém jednání vždy na prvním místě táne na mysli její bezpečnost; teprve na druhém potřeba odzbrojení; proto zprvu žádala, aby aspoň politicky byla zabezpečena, ale ani Anglie, ani Spojené státy ji nechtějí dát žádná závazná prohlášení, jdoucí dále než schválená ujednání v Locarnu a více méně teoretický Kelloggův pakt.

Proto trvá Francie na velkorysém stavebním plánu pro příští léta a to je důvod, proč nemůže dojít ke shodě s Itálií. Francie žádá pro křižáky úhrnnou tonáž 210.000 t, pro torpedoborce a torpedové lodice 180.000 t, pro ponorky zámořské 96.000 t, pobřežní 30.000 t; vedle toho pro různé pomocné lodí 102.000 t. Přičteme-li k tomu stanovených již ve Washingtoně 175.000 t bitevních lodí a 60.000 t lodí letadlových, přijdeme k cifře 823.000 t, což by válečnou tonáž francouzskou stavělo asi na roven japonské. Tak daleko Itálie při nejlepší vůli Mussoliniho, podporovat vojenskou zdatnost, nemůže jít, už proto ne, že nemá tak širokých zájmů na oceánech jako Francie. U Itálie zůstane vždy válečné loďstvo institucí více lokální, u Francie je podmínkou jejího světového postavení. Posice Francie by se ulehčila, kdyby došlo aspoň na Středozemním moři k rozdělení zájmových sfér tak, aby jí byla přiznána západní, Itálii východní jeho část. Ježto Středozemní moře je však považováno též za zájmovou sféru Anglie, která má tamtudy cestu do Indie, je jednání o ohraničení zájmů velmi těžké a nebylo proto na londýnské konferenci dosaženo shody ani mezi oběma románskými mocnostmi, ani v jejich poměru k námořním velmocem ostatním, zejména k Anglii.